

Peculiarities of regulation economic activities of forestry production in condition market

Considered of problems mechanism regulation of norm profit on capital of woodtrader. Appraisal contemporary tendencies of profitneers activities state forestry "Lvivlis", "Xmelnick-lis", "Chernigivlis". The article is devoted to the tendencies of transformation of the prices formation system in transitional period.

Управління прибутковістю вітчизняних лісгосподарських підприємств в умовах ринку слід вважати результативним лише при умові, що у процесі отримання доходу враховуються державні інтереси. Виробничий капітал, у складі статутного капіталу, дає їм можливість отримувати госпрозрахунковий прибуток, за рахунок якого здійснюється лісгосподарська діяльність і, загалом, переробка деревини. Державні кошти, виділені у постійне користування і розпорядження у вигляді основних засобів та оборотних коштів, дають змогу держлісгоспам всупереч соціально-екологічним інтересам держави виживати у ринковому середовищі, нехтуючи результативністю лісгосподарської діяльності, при встановленні ціни на деревину.

Показник рентабельності виробничого капіталу як інтегральний показник процесу господарювання дає можливість підприємствам визначитись нормою прибутку на капітал лісгосподарства, і планувати параметри прибуткової зони діяльності, виходячи з її результативності згідно з принципами самофінансування. Тому доцільно спосіб ціноутворення на лісові ресурси поєднати з плануванням, аналізом і контролем рівня узагальнюючих показників діяльності, зокрема, рентабельність виробничого капіталу.

Один із методів розрахунку такси на деревину, яка відпускається на корені (t_p) у країнах з ринковою економікою на основі ринкової ціни, такий:

$$T_p = V \cdot \frac{(K_{осн} + K_{пер}) \cdot P}{100} - (3_z + 3_m),$$

де: V – ринкова ціна 1 м³ деревини; $K_{осн}$ – основний капітал, грн/м³; $K_{пер}$ – обіговий капітал, грн/м³; P – норма прибутку на капітал лісгосподарства, %; $3_z, 3_m$ – витрати лісгосподарства на лісозаготівлю і, відповідно, транспортування 1 м³ деревини, грн.

У вільних цінах, як і раніше, у регульованих, враховується повна собівартість виробництва продукції, але прибуток обчислюється без обмеження рівня рентабельності. Потреба у розрахунках повної собівартості виробництва лісоматеріалів не зникла, а навпаки, зросла, оскільки, повна собівартість виробництва та нормативна рентабельність, як комерційна таємниця, потрібні виробникам для контролю нижньої межі вільних цін. У нормативній рентабельності доцільно враховувати рівень інфляції та тривалість періоду виробництва продукції.

У випадку обмеженого попиту або його відсутності пропонується знижувати з урахуванням ринкової інфраструктури норму рентабельності і повторно розрахувати ціну для нової, меншої суми обсягів виробництва. За нижню межу норми рентабельності доцільно прийняти рівень інфляції за період виробничого

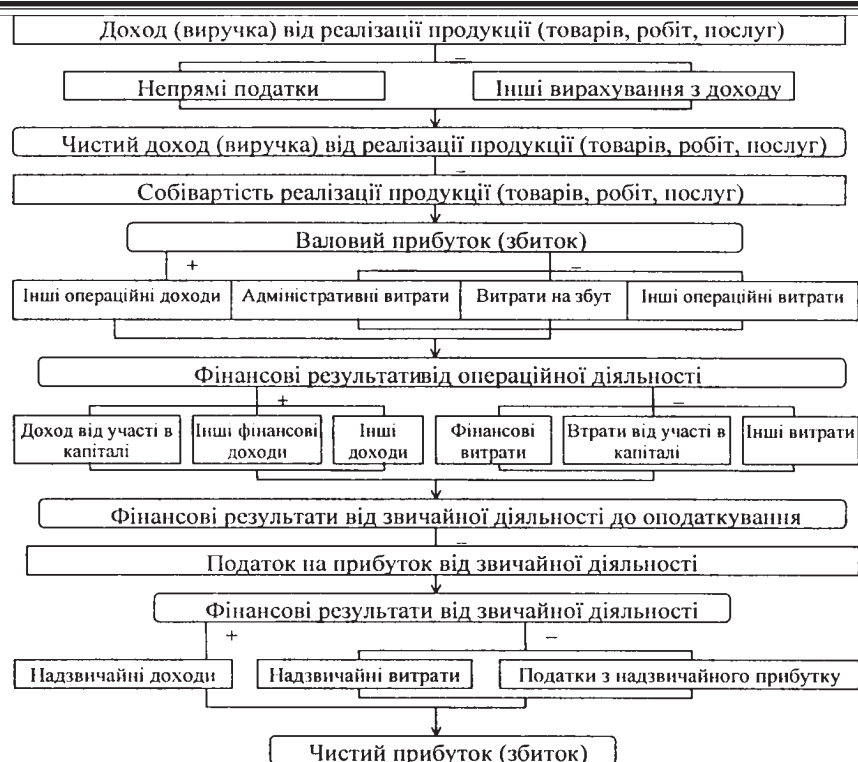

Рис. 3. Схема формування фінансових результатів господарської діяльності підприємства

Література

1. Звіт про фінансові результати: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3/ Затверджено Наказом Мініну України від 31.03.99 р. №87.
2. Звіт про рух грошових коштів: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4/ Затверджено Наказом Мініну України від 31.03.99 р. №87.
3. Витрати: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16/ Затверджено Наказом Мініну України від 31.12.99 р. №318.

УДК 332.025.12: 630*6

Ст. викл. М.Т. Бець, к.е.н. – УкрДЛТУ

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ РИНКУ

Розглядається механізм регулювання норми прибутку на капітал лісгосподарства. Оцінені сучасні тенденції прибутковості діяльності держлісгоспів ДЛГО "Львівліс", "Хмельницькліс", "Чернігівліс", пропонується шляхи трансформації системи встановлення ціни на лісоматеріали.

циклу. Норма рентабельності, нижча від цієї межі, призведе до збитковості виробництва лісоматеріалів.

Для вивчення теоретичної сутності поняття регулювання узагальнюючих критеріїв у загальній концепції управління підприємством та визначення змісту самого процесу досліджено діючу практику оцінки показників прибутковості господарювання і обґрунтовано як найбільш доцільний для лісгосподарських підприємств – норма прибутку на капітал лісопромисловця або рентабельність виробничого капіталу як один із складових попневої плати на деревину.

Дослідження загального стану лісгосподарських підприємств на прикладі ДЛГО "Львівліс", "Хмельницькліс" і "Чернігівліс" виявили, що період 1997–1999 рр. позначився стабілізацією господарського стану держлісгоспів і позитивними зрушеннями у процесі управління результатами їх діяльності, оцінка динаміки прибутковості їх господарювання засвідчила, що досягнутий рівень показників 1999 р. відповідає значенням 1991 р. Так, для п'яти держлісгоспів ДЛГО "Львівліс" з 16 за 1999 р. досягнуто максимальне значення рівня рентабельності виробничого капіталу, середні значення показників рентабельності продаж, продукції, активів, норми прибутку на 1 грн. фонду оплати праці, на власний капітал теж зросли за період 1998–1999 рр. Ріст активності господарської діяльності досліджуваних ДЛГО зумовило зростання обсягів доходів від госпрозрахункової діяльності. Так, запас фінансової міцності цих обласних управлінь лісового господарства знаходиться у межах 7÷44,2 %, тобто потенційно можливі доходи, які отримані при фактичних обсягах реалізації продукції, складають половину від оптимальних, коли доходи рівні витратам.

Дослідження виявило, що приріст прибутковості господарювання відбувся за рахунок позитивної дії росту чинника обсягів прибутку, отриманого за діючими цінами, у тому числі і його складових, тоді як позитивний вплив чинника цін недостатній, щоб зрівноважити негативний вплив чинника витрат. Такі закономірності дії об'єктів регулювання дозволили з'ясувати, що інтенсивність приросту витрат випереджає темпи зміни вартості обсягів виробництва і відображає екстенсивний спосіб організації виробництва. Чинники зміни обсягів коштів на оплату праці, як і середньорічної зробітної плати одного працюючого, знижують прибутковість виробництва лісгосподарських об'єднань, але з огляду на соціальну захищеність в умовах ринку таку закономірність негативного впливу на прибутковість виробничого капіталу слід вважати цілком виправданою.

Адаптація лісгосподарських підприємств до ринкових умов хоча і зумовила в 1999 р. ріст відношних показників прибутковості, у використанні лісових ресурсів переважає екстенсивний спосіб ведення господарської діяльності, незначна частка впливу показників інтенсифікації на 1,0 % приросту обсягів виробництва у порівняльних цінах доводить переважаючу роль цінових чинників у тенденції приросту господарських результатів.

Оцінюючи результативність господарської діяльності ДЛГО згідно з матрицею ситуацій виявлено, що всі вони знаходяться у стадії активного зростання і, зважаючи на досягнуті позитивні зрушення, оптимізація рівня рентабельності, полягає у корегуванні мех. Регулювання у такій ситуації полягає у підтриманні досягнутого стану рівності прибутковості господарювання, використовуючи оптимістичний сценарій, а саме контроль показників прибутковості з метою виявлення проявів спаду активності та усунення впливу негативних чинників.

Критерій результативності лісгосподарських підприємств повинен розглядатися комплексно у поєднанні з показниками ефективності лісовідновлення та лісокористування, орієнтуючись на досвід розвинутих країн, у напрямку екологічного регулювання природокористування у межах регіону.

Результати дослідження дають підставу запропонувати Державному комітету лісового господарства України при розробці і затвердженні методичних матеріалів і нормативних документів з питань забезпечення прибутковості та ефективного розвитку лісового господарства використовувати такі рекомендації щодо регулювання результативності господарювання обласних управлінь лісового господарства:

- зобов'язати обласні управління періодично здійснювати поточний контроль рівня прибутковості виробничого капіталу, норми прибутку на капітал лісопромисловця, та досягнутих значень об'єктів посереднього регулювання;
- обласним управлінням директивно доводити норму прибутку на вкладені у лісгосподарське виробництво основні та нормовані оборотні засоби, керуючись науково обґрунтованими нормами витрат на охорону, захист, відтворення лісів, мисливського фонду та переробку деревини;
- лісгосподарським підприємствам планувати рівень прибутковості за рахунок визначення оптимальних фізичних обсягів виробництва, розмірів операційних витрат і виробничого капіталу та узгоджувати з обласними управліннями, які регулюватимуть використання ресурсів за рівнем нормативно визначених показників інтенсифікації виробництва окремого лісгосподарського підприємства та його структурних підрозділів, а саме показниками капіталовіддачі, продуктивності праці, матеріаломісткості та оборотності оборотних засобів.
- обласним управлінням лісового господарства регулювати приріст рівня прибутковості лісгосподарського виробництва з огляду на досягнуті господарські результати за рахунок нарощування доходів від операційної, фінансової й інвестиційної діяльності за рахунок обґрунтування розмірів поточних витрат на лісовирощування і лісопиляння, підвищення комплексної продуктивності лісів на інтенсивній основі внаслідок зниження матеріаломісткості продукції, трудомісткості робіт, підвищення фондівіддачі основних фондів та оборотності засобів.

Отримані теоретичні і методологічні підходи сприятимуть організації сервісного забезпечення управлінського персоналу лісгосподарських підприємств необхідною інформацією на основі системи контролінгу лише за рахунок посилення впливу регіонів і зниження ролі центру.

Література

1. Грачев В.В. Государственные принципы формирования рыночной экономики// Лесн. пром-сть. – 2000, №2. – С. 7-9.
2. Самоплавський В. Ми прагнемо для наступних поколінь// Лісовий та мисливський журнал. – 2001. – №2. – С. 7.
3. Сиякевич І.М. Економіка лісокористування: Навчальний посібник. – Львів: ІЗМН, – 2000.
4. Полякова Л., Кирилюк С., Сторожук В., Понков М., Савушук М. Стратегія лісокористування: реалії та потенційні можливості// Лісовий та мисливський журнал. – 2001, №1. – С. 14-18.
5. Польовський А.М. Досвід США щодо визначення потовних платежів// Науковий вісник. – Львів: УкрДЛТУ. – 1999, вип. 9.13. – С. 243-247.